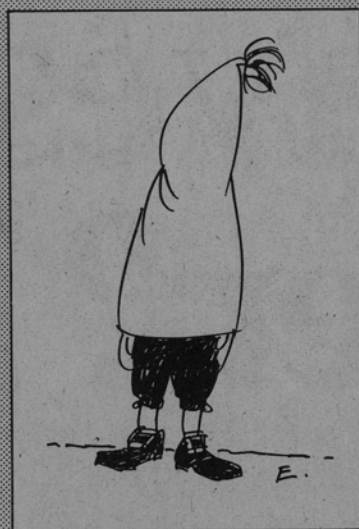

*Fjernsynet
avler
kjendiser*

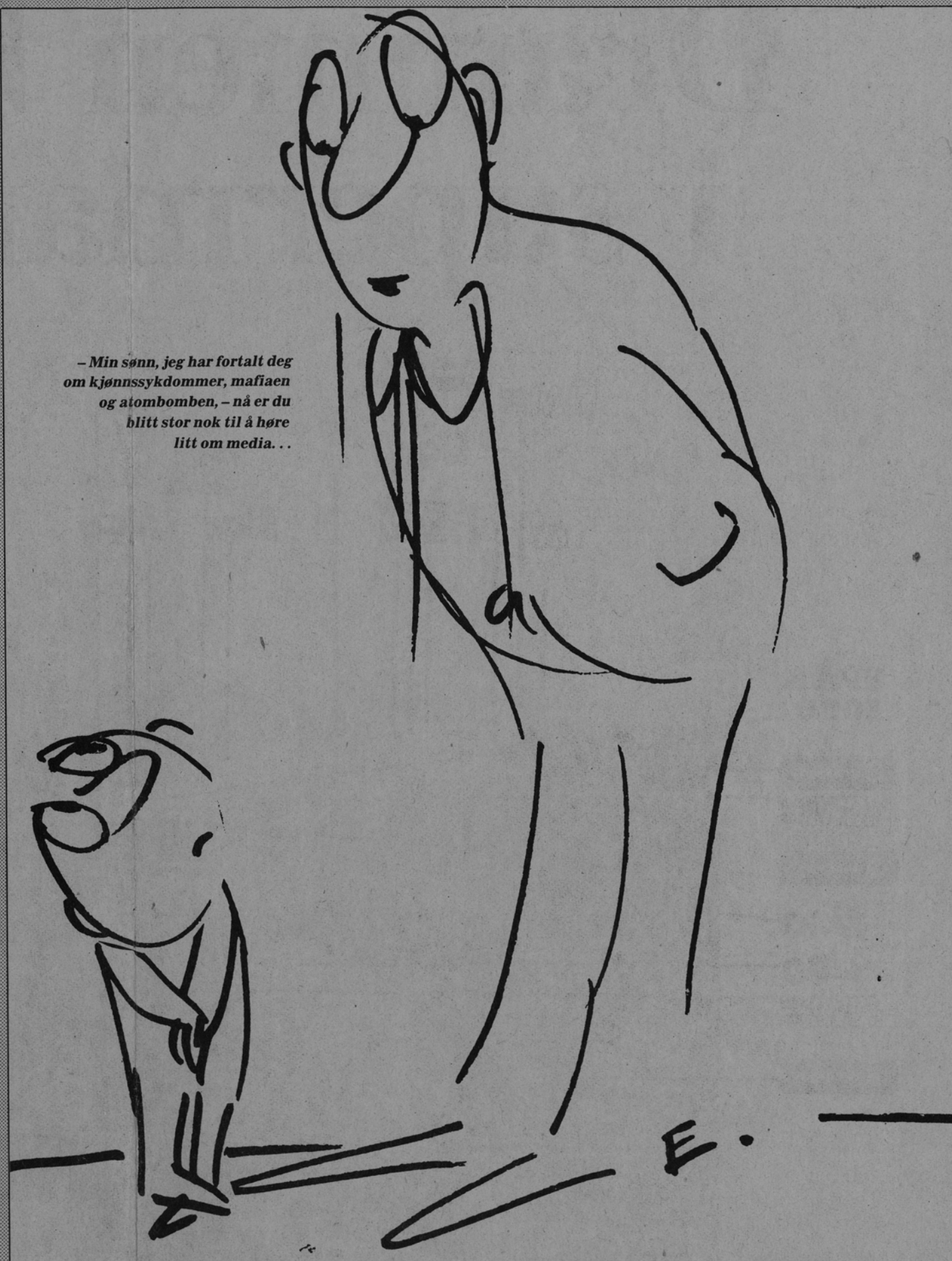

■ Einar Engebretsen

*Er vi altvitende
ignoranter?*

«Som en musemor i et museår»

*– Min sønn, jeg har fortalt deg
om kjønnssykdommer, mafiaen
og atombomben, – nå er du
blitt stor nok til å høre
litt om media...*

– En ikke-kjendis er et jomfruelig kjendiseemne som ikke har bedrevet utukt med massemedia. Fjernsynet avler kjendiser som en musemor i et museår. Først blir man kjendis – så skriver man bok. Sjelden skrives en bok som skaper en kjendis.

– Avgåtte politikere, utgåtte skøyteløpere, bortgåtte – telogisk bortgåtte – prester, skriver bøker. Den beviste feminist og marxist-leninisten fra den høyere borgerklasse sitter trygt på kjendislasset. Kjendisene er velferdsstatens adel.

– Ekspertene er velferdsstatens presteskap. En ekspert bruker ubegrenset tid på et begrenset område og utvikler evnen til å gjøre en del-sannhet til en hel-sannhet. De skrur fra hverandre og fragmenterer vår kultur. Noen få evner å sementere sin viten inn i et helhetssyn.

– Kjendiser og eksperter utgjør en privilegert gruppe som løper maraton i pressens spalteplasser og myldrer sine meninger over oss. Vi informeres og desinformeres.

Synsvinkler

«Two men looked out through prison bars one saw mud – the other stars.»

Dette kan oversettes omtrent slik:

«To menn så ut av et fengselsgitter en så søle, den andre stjernegitter.»

De kunne være journalister, med samme utgangspunkt ser de begivenheter, samfunn og mennesker helt forskjellig. Begge rapporterer hva de ser og mener de

representerer sannheten. Søleseeren er desillusjonert, stjernetitteren verdensfjern. Informasjonen preges deretter. Det former vår tenkning.

Teknikken og fellesskapet

I 1835 konstruerte S.F.B. Morse en telegrafmottaker som utløste stor optimisme – «en oppfinnelse som vil knytte menneskeheten sammen til en stor, global familie». Den illusjonen brast. Men – da Alexander Graham Bell i 1876 oppfant den første brukbare telefonen, blomstret nye forventninger opp. Telefonen ville skape det medmenneskelige fellesskap som aldri før i historien. Også den boblen brast, men forhindret ikke at teknokrater uttrykte nytt håp om brorskap og fred da TV-apparatet ble presentert av Baird og Jenkins i 1925 og serieprodusert i 1935. Vi kunne nå spasere inn i stuene til hverandre, kontinenter imellom.

Vi besøker en familie i 1985. Krangelen dem imellom om hvilken kanal de skal se på, er nettopp avsluttet, og hodevirrende ønsker de oss velkommen. De virrer med hodene fordi ett øye er festet på gjestene, ett strekker seg mot TV'n. Samtalekunsten som et fellesskap-skapende redskap er på vei ut.

«Før var folk naboer, nå bor de bare ved siden av hverandre», skal Einar Gerhardsen ha sagt. Vi lever i en tidsalder hvor massemedia, kommunikasjon,

informasjon er i rask utvikling, mens flere og flere unge fremmedgjøres, eldre ensliggjøres og familier splittes.

Påvirkningsagenter

Stormakter og ideologisk bevisste nasjoner styrer informasjon. Tusener er heltidsansatte i etterretningstjenester verden over for å påvirke folks tenkning. De opererer med svart, grå og hvit propaganda. Den svarte: direkte løgn, den grå: løgn og sannhet behendig blandet, den hvite: sannhet tatt ut av sin sammenheng. Frykt skapes, frihet tapes. Fordommer næres, solidaritet fortæres. Millioner hjernevaskes uten å ane det.

Topptungt

Vårt samfunn kan sammenlignes med det svenske orlogsskipet Wasa, som tippet rundt og sank i 1628. Et imponerende skip – en tredekker med 64 kanoner, overlesset med utstyr, men uten ballast. Den indre tyngde som skulle gi stabilitet og retning, manglet. Plupp, plupp plupp – så var Wasa borte.

Vårt moderne mediasamfunn er topptungt. Det skal solid indre ballast til å bære så meget informasjon. Den dynges ned over oss fra radio, TV, presse, bøker og reklame. Aldri har vi visst så meget.

Kultur er ikke i første rekke mengden av hva vi vet, men evnen til å prioritere vår viten, hvordan vi veier verdier opp mot hverandre. Informasjon kan aldri erstatte visdom.

«We are leaving wisdom to starve and thirst when we cultivate knowledge as such. The very best comes to the very worst when ignorants know too much.»

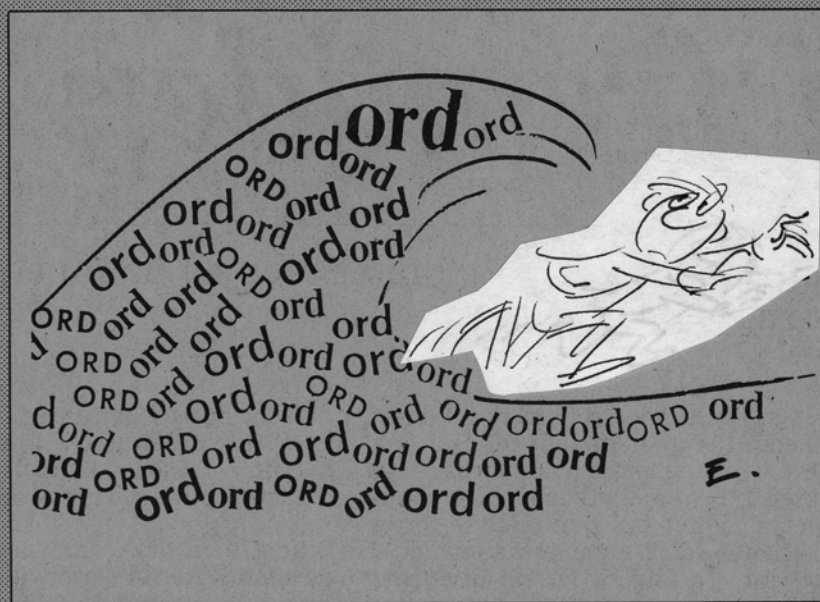
Ved hjelp av Piet Hein's danske oversettelse, blir det på norsk omtrent slik: «Visdommen skranter hos den som kun vet fra kunnskapens harde kontanter. Viten blir vent til dumhet av allvitende ignoranter.»

Gi meg et vennskap som ingen sexolog kan forsimple. Gi meg et samfunn som ingen ideolog kan forkludre. Gi meg en Gud som ingen teolog kan forklare.

Stillhetens dynamikk

I stillheten kan det virkelige jeg få ro til å komme opp til overflaten. En ærligere forståelse av meg selv. En forståelse som ikke speiler seg i kjendisen, underordner seg eksperten eller måler seg med naboen.

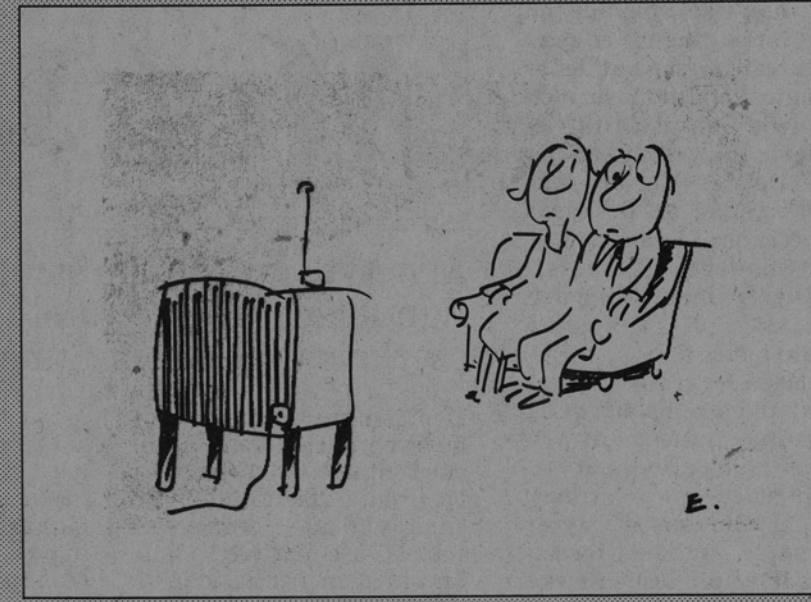
De gamle profeter søkte stillheten da krig, krangel og katastrofer truet. «I stillhet og tillit skal deres styrke være». (Jesaja 30, 15). Uforstyrret fra ytre impulser lytter de seg fram til en indre informasjon og rettleiding. En Guds stille hvisken. Som en liten sølvfisk steg en tanke opp fra det indre og banet seg vei gjennom et hav av inntrykk, meninger og lidenskaper. Tanker som kunne frelse, forme og frigjøre mennesker og nasjoner. Dagens teknikk og informasjonsbrøl trenger visdom, den indre ballast – et korreks til vår rikdom av viten.

Informasjonsbølgen

Hvem og hva former din tenkning?

Kan massemedia virke fordummende?